

Polityka zarządzania zasobami w systemie biblioteczno-informacyjnym UWM

I. Uwagi wstępne

1. Celem zarządzania zasobami w systemie biblioteczno-informacyjnym UWM (SBI UWM) jest maksymalne zaspokojenie potrzeb naukowych, badawczych i dydaktycznych pracowników i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego poprzez pozyskiwanie lub organizowanie dostępów do właściwych materiałów bibliotecznych.
2. Polityka gromadzenia określa zasady pozyskiwania i organizowania dostępu do właściwych materiałów bibliotecznych: kierunki gromadzenia, specjalizację, kryteria doboru oraz podział zadań w ramach SBI UWM.
3. Realizowana w SBI UWM polityka gromadzenia zasobów uwzględnia:
 - a. naukowy charakter Biblioteki Uniwersyteckiej jako największego księgozbioru w regionie i na terenie ziem północno-wschodniej Polski,
 - b. kierunki studiów istniejące na uczelni oraz liczbę studentów,
 - c. problematykę badań naukowych realizowanych na UWM,
 - d. tradycyjnie ukształtowane kierunki specjalizacji zbiorów,
 - e. dokumentowanie rozwoju poszczególnych dyscyplin wiedzy,
 - f. rozwój technologii ułatwiających szeroki dostęp do wiedzy,
 - g. archiwizowanie literatury regionalnej.
4. W celu skutecznej realizacji polityki zarządzania zasobami powołuje się w Bibliotece Uniwersyteckiej Zespół ds. Kształtowania Księgozbioru, w skład którego wchodzi: dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej, zastępcy dyrektora, kierownicy oddziałów właściwych do spraw gromadzenia, udostępniania i kontroli zbiorów, bibliotekarze dziedzinowi.

II. Kierunki gromadzenia

1. Biblioteki systemu biblioteczno-informacyjnego UWM gromadzą piśmiennictwo i organizują dostęp do źródeł elektronicznych odpowiadającym wszystkim dyscyplinom naukowym i kierunkom kształcenia realizowanym na uczelni.
2. Przedmiotem specjalizacji BU są następujące kierunki gromadzenia:
 - a. publikacje Wydawnictwa UWM, jednostek organizacyjnych UWM, a także autorstwa pracowników uczelni wydawane poza nią;
 - b. literatura regionalna – wybrane pozycje powstałe i opublikowane na terenie Warmii i Mazur.
3. Poza publikacjami zawierającymi elementy wspólne z dyscyplinami uniwersyteckimi, nie gromadzi się piśmiennictwa z dyscyplin i kierunków nierealizowanych na UWM.

III. Gromadzenie zbiorów

Gromadzenie zbiorów, finansowane z funduszy BU, realizowane jest centralnie przez Oddział Gromadzenia Zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej.

Samodzielnie nabywać zbiory mogą, z własnych środków:

- Biblioteka Instytutu Nauk Społecznych,

- Biblioteka Wydziału Teologii,
- Filia w Ełku,
- biblioteki zakładowe i instytutowe.

1. Czasopisma polskie i zagraniczne oraz bazy danych kupowane są centralnie dla wszystkich jednostek systemu biblioteczno-informacyjnego UWM, zgodnie z wymogami ustawy Prawo zamówień publicznych i rozwiązaniami wewnętrznymi, w oparciu o sporządzoną w BU listę, uwzględniającą zapotrzebowanie wydziałów, instytutów i innych jednostek organizacyjnych uczelni, według ustalonych zasad finansowania.
2. W przypadku równoległej edycji czasopisma w wersji elektronicznej i drukowanej zaleca się pozyskiwanie wersji elektronicznej jako podstawowej.
3. BU gromadzi obowiązujące na UWM podręczniki według zaleceń pracowników naukowych i wykładowców, zawartych w sylabusach lub rekomendacjach przekazywanych do BU. Nie są gromadzone podręczniki wydane poza UWM nieujęte w zaleceniach, za wyjątkiem pojedynczych egzemplarzy podstawowych podręczników dla potrzeb udostępniania prezencyjnego.
4. BU nie kupuje podręczników (książek, płyt) do nauki języków obcych za wyjątkiem podręczników wskazanych w sylabusach.
5. BU gromadzi tzw. generalia: encyklopedie, słowniki, bibliografie, leksykony, kompendia, atlasy itp.
6. Wydawnictwa monograficzne oraz opracowania monograficzne o wąskiej specjalizacji (również zagraniczne) nabywane są na podstawie:
 - a. rozeznania prowadzonego przez pracowników Oddziału Gromadzenia i Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru (w liczbie stosownej do przewidywanego użytkowania);
 - b. wskazania przez użytkownika.
7. Monografie zagraniczne gromadzone są przede wszystkim drogą zakupów indywidualnych za środki własne, środki pozauczelniane pozyskiwane centralnie, środki przekazane przez posiadaczy grantów, prowadzoną wymianę, dary itp.
8. BU kupuje zagraniczne wydawnictwa wielotomowe, kontynuacje, serie wydawnictw źródłowych, ogólne wydawnictwa wielotematyczne przydatne przedstawicielom różnych dyscyplin naukowych, reprezentowanych na UWM.
9. BU kupuje zagraniczne opracowania monograficzne wskazane przez pracowników Oddziału Gromadzenia Zbiorów, członków Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru i pracowników naukowych oraz realizuje wybrane propozycje zakupu składane przez użytkowników w ramach usługi „Zgłoś zapotrzebowanie na książkę, czasopismo”.
10. W SBI gromadzona jest literatura popularnonaukowa (polska i zagraniczna) wyłącznie o wysokim poziomie merytorycznym – w jednym egzemplarzu.
11. BU gromadzi literaturę piękną w wyborze, w jednym egzemplarzu. Głównym źródłem wpływu są dary. Wpływające tytuły poddawane są selekcji bieżącej dokonywanej przez Zespół ds. Kształtowania Księgozbioru w konsultacji z pracownikami naukowymi i wykładowcami. Nowe wydania mogą być wprowadzane w przypadku opatrzenia wstępem krytycznym lub komentarzem. Większa liczba egzemplarzy może wynikać z obecności tytułu w sylabusie.
12. Dary i wymiana stanowią uzupełniające źródło wpływów w przypadkach, gdy:
 - a) egzemplarze służą uzupełnieniu zasobu;
 - b) stanowią wartość w procesie kształcenia;
 - c) stanowią wartość regionalną lub kulturową;
 - d) Uczelnia jest instytucją sprawczą lub jej pracownik jest twórcą lub współtwórcą publikacji.
13. Polityka zagospodarowania druków zbędnych w BU

- a. Druki zbędne zagospodarowywane są przez Oddział Gromadzenia Zbiorów, zgodnie z obowiązującymi przepisami i zarządzeniami wewnętrznymi.
 - b. Źródła proveniencji druków zbędnych:
 - i. selekcja zbiorów zainwentaryzowanych,
 - ii. selekcja wpływów bieżących (dary, wymiana).
 - c. Druki zbędne oferowane są kolejno:
 - i. innym jednostkom organizacyjnym uczelni,
 - ii. jednostkom współpracującym z BU na zasadzie formalnych porozumień,
 - iii. zainteresowanym bibliotekom z Polski i z zagranicy,
 - iv. pozostałym zainteresowanym poprzez aukcje i kiermasze odbywające się na terenie biblioteki.
 - d. Pozostałe druki zbędne przekazywane są na makulaturę.
 - e. Oddział Gromadzenia Zbiorów prowadzi rejestr materiałów zbędnych do bezpłatnego przekazania, widoczny na stronie Biblioteki. Na podstawie rejestru zainteresowane biblioteki i inne instytucje mogą zgłaszać zapotrzebowanie na druki.
14. Szczegółowe zasady pozyskiwania i gromadzenia poszczególnych typów wydawnictw tradycyjnych i elektronicznych określają Wytyczne gromadzenia zbiorów w BU UWM.
15. Zasady polityki gromadzenia zbiorów winny być poddawane okresowym weryfikacjom, nie rzadziej niż raz na dwa lata.
16. Wszystkie występujące w praktyce, a niewyszczególnione w *Polityce zarządzania zasobami i Wytycznych gromadzenia zbiorów* przypadki, rozstrzygać należy z zachowaniem zasady specjalizacji zbiorów SBI oraz przy współpracy ze środowiskiem akademickim.

Wytyczne gromadzenia zbiorów w BU UWM

I. Kryteria główne doboru księgozbioru

A. Czasopisma

1. Czasopisma zagraniczne i polskie (drukowane i elektroniczne) oraz bazy danych kupowane są centralnie z uwzględnieniem zapotrzebowania wydziałów i innych jednostek organizacyjnych uczelni według ustalonych zasad finansowania. Zapotrzebowanie wydziałów i innych jednostek organizacyjnych na prenumeratę czasopism podlega corocznej weryfikacji przez kierownika jednostki zamawiającej.
2. Poszczególne tytuły czasopism gromadzone są w jednym egzemplarzu. W uzasadnionych przypadkach Zespół ds. Kształtowania Księgozbioru może podjąć decyzję o gromadzeniu drugiego egzemplarza (cel dydaktyczny, cel badawczy, wykorzystanie w bibliotece filialnej).
3. Nie wprowadza się do zbiorów BU nowych tytułów czasopism w wersji drukowanej, jeśli dostępne są ich wersje online. W przypadku kontynuacji prenumeraty czasopism rekomendowane jest przechodzenie na wersję elektroniczną, pod warunkiem, że:
 - a. wersja elektroniczna prezentuje pełną treść czasopisma;
 - b. zachowana jest gwarancja dostępu i archiwizowania;

- c. prenumerata tytułu w wersji drukowanej jest kontynuowana przez inną bibliotekę w Polsce;
 - d. zasób wersji drukowanej w BU nie stanowi wyjątkowej wartości w wymiarze biblioteki, regionu i kraju.
4. BU gromadzi czasopisma naukowe, w tym wydawane przez uczelnie i inne instytucje naukowe (PAN, instytuty naukowo-badawcze, archiwa, muzea), zgodnie z obowiązującym profilem gromadzenia, uwzględniając ich poziom merytoryczny.
5. W BU gromadzone są czasopisma popularnonaukowe o wysokiej wartości merytorycznej, na podstawie analizy Oddziału Gromadzenia Zbiorów i Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru.
6. W BU gromadzone są czasopisma społeczne, kulturalne, polityczne, wyznaniowe, sportowe itp. na podstawie zapotrzebowania jednostek Uczelni, w porozumieniu z Zespołem ds. Kształtowania Księgozbioru oraz kierownikami Oddziału Gromadzenia Zbiorów oraz Oddziału Informacji Naukowej i Czytelni Czasopism.
7. W BU gromadzone są oficjalne publikatory innych uczelni i jednostek naukowych, otrzymywane w formie daru lub w drodze wymiany – przez okres 5 lat od momentu publikacji.
8. Nie są gromadzone w BU czasopisma reklamowo-informacyjne, handlowe, popularne, hobbystyczne, rozrywkowe, paranaukowe i o niskiej wartości merytorycznej.
9. Czasopisma na płytach gromadzi się wyłącznie w przypadku braku ich wersji online lub drukowanej, a płyty dodane do gromadzonych czasopism drukowanych, o ile zawierają uzupełnienia lub rozszerzenia ich treści.
10. Gromadzi się czasopisma o zasięgu ogólnopolskim. Czasopisma regionalne oraz dzienniki polskie i zagraniczne są gromadzone na podstawie zapotrzebowania jednostek Uczelni, w porozumieniu z Zespołem ds. Kształtowania Księgozbioru oraz kierownikami Oddziału Gromadzenia Zbiorów i Oddziału Zbiorów Specjalnych.
11. W grupie dzienników gromadzone są:
 - a. wybrane gazety o zasięgu ogólnokrajowym w jednym ciągu, uzupełniane wersjami na innych nośnikach – przez okres 5 lat od momentu publikacji, wyłącznie mutacje centralna i lokalna;
 - b. wybrane gazety lokalne i regionalne - w jednym ciągu przez okres 5 lat od momentu publikacji;
 - c. dzienniki zagraniczne – wyłącznie w celu bieżącego użytkowania.
12. BU dąży do zapewnienia dostępu do dzienników urzędowych w wersji elektronicznej.
13. Wymiana dotyczy wyłącznie czasopism drukowanych, niedostępnych w wersji elektronicznej, mających znaczenie dla UWM.

B. Wydawnictwa zwarte

Podręczniki

Gromadzone są obowiązujące na UWM podręczniki według zaleceń pracowników naukowych i wykładowców.

Doboru tytułów i ilości egzemplarzy dokonuje Oddział Gromadzenia Zbiorów w porozumieniu z Zespołem ds. Kształtowania Księgozbioru z uwzględnieniem:

- a. przeglądu sylabusów,
- b. opinii przedstawicieli wydziałów wyznaczonych do współpracy z Biblioteką,
- c. liczebności kierunku,
- d. charakteru podręcznika.

1. Podręczniki, wskazane w sylabusie jako literatura podstawowa i wykorzystywane na jednym kierunku studiów:
 - minimalnie 5 egzemplarzy (dla kierunku o liczebności do 20 studiujących);
 - 1 egzemplarz na każdych kolejnych 20 studiujących na kierunku;
 - maksymalnie 30 egzemplarzy jednego wydania.
2. Podręczniki, wskazane w sylabusie jako literatura podstawowa i wykorzystywane do przedmiotów realizowanych na więcej niż jednym kierunku studiów:
 - minimalnie 10 egzemplarzy (po 5 egzemplarzy dla 2 kierunków o liczebności do 20 studiujących);
 - 1 egzemplarz na każdych kolejnych 20 studiujących na jednym z kierunków realizujących przedmiot;
 - maksymalnie 40 egzemplarzy jednego wydania.
3. BU nie kupuje podręczników (książek, płyt) do nauki języków obcych za wyjątkiem podręczników wskazanych w sylabusach.
4. BU nie gromadzi podręczników i skryptów wydawanych poza UWM, z wyjątkiem wyraźnie polecanych przez wykładowców jako obowiązujące lub zalecane.

Publikacje naukowe

1. Biblioteka gromadzi generalia: encyklopedie, słowniki, bibliografie, leksykony, kompendia, atlasy, serie wydawnictw źródłowych itp., także zagraniczne.
2. Krajowe wydawnictwa monograficzne kupowane są na wniosek pracowników Oddziału Gromadzenia Zbiorów, członków Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru lub szczególne wskazanie użytkowników w liczbie stosownej do przewidywanego użytkowania, nie większej niż 3 egzemplarze.
3. Opracowania monograficzne wąsko-specjalistyczne kupowane są na wniosek pracowników Oddziału Gromadzenia Zbiorów, członków Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru lub szczególne wskazanie użytkowników, w liczbie stosownej do przewidywanego użytkowania, nie większej niż 2 egzemplarze.
4. Monografie zagraniczne gromadzone są przede wszystkim drogą zakupów indywidualnych za środki własne zamawiającego, środki pozauczelniane pozyskiwane centralnie, środki z grantów (na wniosek dysponentów tych środków), a także prowadzoną wymianę, dary itp. na wniosek pracowników Oddziału Gromadzenia Zbiorów, członków Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru oraz pracowników naukowych i wykładowców, w liczbie stosownej do przewidywanego użytkowania, nie większej niż 2 egzemplarze.

Dysertacje

BU gromadzi prace doktorskie powstałe na UWM, w wersji drukowanej, przekazywane przez autora w darze.

Materiały konferencyjne

1. BU gromadzi w 1 egzemplarzu materiały konferencji naukowych:
 - zgodne z profilem uczelni,
 - dotyczące regionu.
2. Nie gromadzi się materiałów konferencyjnych zawierających jedynie abstrakty lub streszczenia wystąpień oraz materiałów z konferencji studenckich i popularnonaukowych.

Literatura popularno-naukowa

W systemie biblioteczno-informacyjnym gromadzona jest literatura popularnonaukową (polska i zagraniczna) wyłącznie o wysokim poziomie merytorycznym, w liczbie nie większej niż dwa egzemplarze.

Literatura piękna

1. BU gromadzi literaturę piękną w wyborze. Głównym źródłem wpływu są dary, uzupełniane przez zakup. Wpływające tytuły poddawane są selekcji bieżącej dokonywanej przez Zespół ds. Kształtowania Księgozbioru w konsultacji z pracownikami naukowymi i wykładowcami.
2. Literaturę piękną gromadzi się w jednym egzemplarzu. W przypadku dzieł laureatów światowych i polskich nagród literackich (np. Nobel, Nike), tytułów wydanych w ramach serii Biblioteka Narodowa lub innych wydawnictw opatrzonych wstępem krytycznym lub komentarzem, a także lektur, możliwe jest włączenie drugiego egzemplarza.
3. Utwory prozatorskie gromadzi się według następujących kryteriów:
 - a. zostały wydane w prestiżowych wydawnictwach bądź seriach, mają pozytywne recenzje lub rekomendacje autorytetów naukowych, mediów opiniotwórczych, zostały wznowione (w przypadku starszej literatury) bądź zekranizowane;
 - b. autor ma związki z regionem Warmii i Mazur;
 - c. ścisłej selekcji podlega literatura typu chick-lit i powieści romansowe.
4. Dzieła poetyckie i dramatyczne gromadzi się według następujących kryteriów:
 - a. dzieła zbiorowe (lub zebrane), wysokiej klasy artystycznej pojedyncze utwory autorskie,
 - b. wydania autorów regionalnych,
 - c. wydania tekstów nagrodzonych na ogólnopolskich lub warmińsko-mazurskich konkursach poetyckich,
 - d. zwraca się uwagę, czy autor jest członkiem Związku Literatów Polskich lub Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, laureatem prestiżowych nagród, publikuje swoje utwory w uznanych czasopiśmie literackich, jego twórczość jest rekomendowana przez znawców poezji.
5. Nie gromadzi się literatury pięknej w językach obcych, z wyjątkiem dzieł klasyki literatury światowej polecanych jako lektury przez pracowników naukowych i wykładowców.
6. Dzieła literatury pięknej, które nie spełniają punktów 1-5, mogą być włączane do zbiorów bibliotecznych na podstawie wskazań pracowników naukowych i wykładowców w liczbie stosownej do przewidywanego użytkowania, nie większej niż 2 egzemplarze, lub jeśli figurują w sylabusach.

C. Dokumenty Unii Europejskiej

Gromadzone są dokumenty (czasopisma, raporty, monografie, inne opracowania) wydawane przez Unię Europejską (zgodnie z profilem uczelni) – w jednym egzemplarzu lub wersji elektronicznej. Druki Unii Europejskiej o szczegółowej tematyce przekazuje się do Sekcji Centrum Dokumentacji Europejskiej.

D. Mikroformy i nośniki elektroniczne

BU pozyskuje materiały biblioteczne na mikrofilmach i nośnikach elektronicznych w przypadku, gdy zastępują, są jedyną dostępną wersją, kontynuują lub uzupełniają posiadane zbiory.

E. Nadbitki i odbitki

BU nie gromadzi pojedynczych nadbitek i odbitek, z wyjątkiem sytuacji, gdy:

- a) biblioteka nie posiada publikacji z zamieszczonym oryginalnie tekstem,
- b) egzemplarze opatrzone są wartościowymi dedykacjami.

F. Zbiory specjalne

Biblioteka Uniwersytecka gromadzi następujące zbiory specjalne: wydawnictwa sprzed 1945 ze szczególnym uwzględnieniem regionalistów i publikacji o tematyce rolniczej, muzykalia i albumy plastyczne. Doboru wydawnictw dokonuje Oddział Zbiorów Specjalnych i Biblioteka Wydziału Sztuki, w porozumieniu z Oddziałem Gromadzenia Zbiorów, Zespołem ds. Kształtowania Księgozbioru oraz pracownikami naukowymi i wykładowcami. Na potrzeby Oddziału Zbiorów Specjalnych gromadzone jest również współczesne piśmiennictwo dotyczące regionu oraz bibliotekoznawstwa, według wskazań pracowników Oddziału Gromadzenia Zbiorów, członków Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru oraz pracowników naukowych i wykładowców.

II. Kryteria dodatkowe stosowane w gromadzeniu

Przy podejmowaniu decyzji w sprawie doboru literatury do księgozbioru należy stosować kryteria pomocnicze, określające priorytety szczegółowych aspektów gromadzenia.

Źródło nabycia

Głównym źródłem nabycia zbiorów jest zakup ze środków BU (zakup jednorazowy, prenumerata).

Dary i wymiana stanowią uzupełniające źródło wpływów w przypadkach:

- egzemplarze służą uzupełnieniu zasobu;
- stanowią wartość w procesie kształcenia;
- stanowią wartość regionalną lub kulturową;
- Uczelnia jest instytucją sprawczą lub pracownik Uczelni twórcą lub współtwórcą publikacji.

Język i alfabet publikacji (poza językiem polskim)

1. BU gromadzi piśmiennictwo przede wszystkim w języku angielskim i niemieckim oraz francuskim i rosyjskim.
2. Istnieje możliwość pozyskiwania wydawnictwa w innym języku (szczególnie z zakresu literatury i literaturoznawstwa, językoznawstwa, historii i geografii), jeśli jest ono uznane za ważne, zostanie wskazane przez użytkowników lub wytypowane przez pracowników Oddziału Gromadzenia Zbiorów i członków Zespołu ds. Kształtowania Księgozbioru.
3. Dla kierunków filologicznych gromadzone jest piśmiennictwo wydane w językach stanowiących przedmiot studiów.
4. Generalia – głównie encyklopedie i słowniki – gromadzi się również w językach innych niż wymienione w pkt. 1, jeśli stanowią one kierunek lub specjalizację na UWM.

Priorytet miejsca wydania (geograficzny)

1. W przypadku literatury zagranicznej nie stosuje się zasadniczo priorytetu miejsca wydania, uznając priorytet języka.

2. Wyjątkowo kryterium miejsca wydania stosuje się przy wyborze piśmiennictwa obcojęzycznego, dając pierwszeństwo pozycji wydanej na obszarze, dla którego dany język jest językiem właściwym.
3. Dodatkowym kryterium wyboru miejsca wydania jest ranga naukowa ośrodka wydawniczego.

Kryterium chronologiczne

1. Nie wprowadza się do zbiorów materiałów bibliotecznych starszych niż pięć lat, z wyjątkiem tych o znaczącej wartości merytorycznej i historycznej.
2. Kryterium chronologiczne nie obowiązuje przy uzupełnianiu zapoczątkowanych ciągów wydawnictw wielotomowych, serii i czasopism.
3. Bez względu na datę wydania wprowadza się do zbiorów:
 - publikacje dotyczące regionu,
 - pierwsze wydania wybranych dzieł literackich,
 - książki z dedykacjami, specjalnie oprawne, numerowane wydania bibliofilskie itp., wydania specjalne,
 - egzemplarze zastępujące ważne merytorycznie lub literacko dzieła zagubione lub zniszczone.

Kryterium kompletności

1. Kryterium kompletności stosuje się wyłącznie w odniesieniu do gromadzonych polskich czasopism, wydawnictw zbiorowych i wielotomowych.
2. Nie wprowadza się do zbiorów materiałów wyłącznie z uwagi na przynależność do serii wydawniczej.

Kryterium liczby gromadzonych egzemplarzy

1. Naczelną zasadą jest gromadzenie piśmiennictwa w jednym egzemplarzu. Wyjątek stanowią:
 - podręczniki,
 - lektury,
 - ciągi kontynuowane w więcej niż jednym egzemplarzu,
 - regionalia,
 - publikacje Wydawnictwa UWM,
 - wskazane tytuły o szczególnej wartości.
2. W przypadku nieodpłatnego pozyskiwania materiałów dopuszcza się możliwość ich gromadzenia, przy dążeniu do zachowania naczelnej zasady wprowadzania do zbiorów nie więcej niż dwóch egzemplarzy.